

צוות חינוך יישובי בחירום

צח"י חינוך

מרכז הידע לחינוך יישובי בחירום

ידע מצטבר מהשטח שיעזור לכם להקים ולהפעיל מסגרות חינוכיות במהירות וביעילות בזמן חירום.

הביתה.
חוזרים לגליל

חוברת הפעלה
מדריך מעשי ליישובים

מה בחוברת

- 1 פתיחה**
למה צריך מענה חינוכי מהיר
- 2 המענה בשלושה שלבים**
להבין · להתארגן · להפעיל
- 3 להבין**
מה זה צח"י חינוך ועקרונות הפעולה
- 4 להתארגן**
מה צריך להכין מראש
- 5 להפעיל**
מה עושים בשעת חירום
- 6 דוגמה מהשטח**
בית ספר מושבי נוב לחירום
- 7 סיום**
גם בשעת חירום, כל יישוב יכול

טיפ: אפשר ללחוץ על כל פרק כדי לדלג אליו. החוברת בנויה לקריאה נוחה מהנייד – גללו לפי הסדר או קצצו לפי הצורך.

ביישובים רבים כבר נבנו מענים מקומיים

החברת הזו מרכזת את מה שעובד – ומתרגמת אותו למענה ברור ולכלי עבודה פשוטים לשימוש.

מה צריך כדי להפעיל מענה חינוכי מהר?

במצבי חירום יישובים נדרשים לפעול מהר. אנו מציעים מענה שמאפשר להפעיל במהירות מענים חינוכיים מתוך כוחות ומשאבי הקהילה – באופן מאורגן, פשוט ואפקטיבי.

◆ המענה מרכז ניסיון מהשטח ומאפשר להפוך אותו למענה יישובי פשוט, זמין ובר-הפעלה – כך שלא צריך להמציא הכול מחדש בכל אירוע.

המענה פשוט ומובנה

שלושה שלבים שמלווים אתכם מההבנה הראשונית ועד ההפעלה בפועל בשעת חירום.

שלב 1

להבין

מה זה צח"י חינוך, למה זה חשוב ומה עקרונות הפעולה שמנחים אותנו.

שלב 2

להתארגן

מה צריך להכין מראש – צוות, מיפויים, מרחבים ותשתית הפעלה.

שלב 3

להפעיל

מה עושים עכשיו – איך מתחילים, מתעדפים ומתאימים תוך כדי.

מה זה צח"י חינוך?

מענה שמאפשר ליישוב להפעיל מענה חינוכי מתוך הקהילה בזמן חירום. לא מחליף את בית הספר – אלא נותן מסגרת משלימה, קרובה וגמישה.

למה זה חשוב?

במצבי חירום מתמשכים, היכולת לקיים רצף חינוכי דרך המערכות הפורמליות נפגעת – בגלל מגבלות תנועה, למידה מרחוק חלקית ואי-ודאות מתמשכת.

במקביל, ביישובים עצמם מתפתחים מענים מקומיים משמעותיים, אך הם נשענים על יוזמות נקודתיות ואינם מאורגנים לכדי מענה ברור.

המשמעות היא שבכל אירוע, יישובים נדרשים לבנות מענה מחדש – תחת לחץ ובחוסר ודאות.

◆ המענה נותן פתרון לפער הזה: הוא מרכז ניסיון מהשטח ומאפשר להפוך אותו למענה יישובי פשוט, זמין ובר-הפעלה.

1 היישוב מוביל

ההחלטות מתקבלות ברמה המקומית, מתוך היכרות עם הצרכים, האנשים והיכולות של הקהילה.

2 עובדים עם מה שיש

המערך נשען על משאבים קיימים – אנשים, מרחבים ויכולות – ולא דורש תנאים מושלמים כדי להתחיל לפעול.

3 שומרים על פשטות וגמישות

מעדיפים פתרונות פשוטים שניתן להפעיל מהר, עם יכולת להתאים ולשנות תוך כדי תנועה.

4 דגש על קשר וביטחון

המרכיב המרכזי הוא יצירת מרחב בטוח עם מבוגר מוכר וקשר אישי, לצד כל פעילות חינוכית.

5 אחריות קהילתית משותפת

המערך מבוסס על חלוקת אחריות רחבה בין אנשי חינוך, מתנדבים ובני נוער, ולא על אדם אחד בלבד.

מה צריך להכין מראש?

לבנות מראש תשתית פשוטה שתאפשר להפעיל מענה חינוכי יישובי במהירות ובסדר בזמן חירום.

1

הקמת צוות מוביל

הצוות אחראי על קבלת החלטות, תיאום והובלה של המערך:

- בעל/ת תפקיד – רכז/ת חינוך יישובי/ת / מנהל.ת חינוך / רכז.ת נוער
- 2-3 נציג/ת קהילה / ועדת חינוך – מומלץ הורים לילדים עצמאיים שיהיו פנויים בחירום
- נציג/ת רווחה / ייעוץ

2

מיפוי ילדים ונוער

מי הילדים והמשפחות שזקוקים למענה ביישוב?

מייצרים תמונה פשוטה וברורה של האוכלוסייה, כדי להבין למי נותנים מענה ראשון ובאיזה היקף.

מה ממפים:

- חלוקה לפי שכבות גיל (לידה-י"ב)
- ילדים עם צרכים מיוחדים
- משפחות שיזדקקו למענה מוגבר

טיפים

- ✓ לרוב מידע זה קיים אצל בעלי התפקידים – חשוב לוודא שהוא עדכני ומקיף
- ✓ מדובר על נתונים אישיים – שמרו אותם לשימוש פנימי בלבד

מיפוי הון אנושי

מה הכוחות שיש לנו בקהילה ומי יכול לקחת חלק בעת חירום?

חשוב לחשוב רחב: לא רק מי מורה, אלא מי יכול לתרום ואיך – אנשי חינוך, הורים, סטודנטים, פנסיונרים ובני נוער.

טיפים

- ✓ לשלב מתנדבים בציוותים חכמים
- ✓ לאפשר תרומה גמישה דרך "בנק זמן"
- ✓ להבחין בין ליווי רציף לחד-פעמי ולשאוף לתמהיל שיאפשר ביטחון ורציפות
- ✓ לשלב בני נוער כחלק מהמערך
- ✓ לאפשר גם משימות קטנות שמקלות על ההצטרפות
- ✓ ניהול מסודר של המתנדבים ותיאום ציפיות קצר בתחילת הדרך

מיפוי מרחבים

איפה ניתן לקיים פעילות בטוחה ונגישה?

מזהים מראש מרחבים שיכולים לשמש לפעילות, כדי לאפשר פתיחה מהירה של קבוצות בזמן חירום.

מה בודקים:

- מרחבים מוגנים
- מבני ציבור
- חללים קטנים לקבוצות
- בתים פרטיים (אם רלוונטי)

טיפים

- ✓ ציינו את אופי המקום, כמות המשתתפים, כללי שימוש, בטיחות, נגישות וזמינות
- ✓ העדיפו מרחבים קטנים וגמישים שניתן להפעיל במהירות
- ✓ בדקו האם יש צורך באישור שימוש / ביטוח

הגדרת תשתית הפעלה

איך המערך יפעל בפועל ברגע האמת?

מגדירים מראש מבנה פשוט להפעלה, כדי לא להתחיל לחשוב תחת לחץ.

מה מגדירים:

- מי מוביל כל קבוצת גיל (איש צוות אחראי)
- אילו מרחבים מיועדים לאילו סוגי פעילות וגילאים
- דרכי התקשורת עם הורים והקהילה
- חלוקת אחריות בסיסית בין הצוות

טיפים

- ✓ עדיף להתחיל ממבנה פשוט וברור, ולהרחיב בהמשך
- ✓ עבדו דרך ערוצי התקשורת הקיימים – קבוצות וואטסאפ יישוביות, קבוצות הגיל ומסגרות החינוך הקיימות

לפני חירום – בדיקה אחרונה

- ✓ צוות מוביל ברור
- ✓ רשימות עדכניות של ילדים ונוער
- ✓ מתנדבים זמינים
- ✓ מרחבים מוכנים ומתוחזקים
- ✓ דרכי תקשורת עם הורים

המטרה היא לא לייצר מערכת מושלמת – אלא תשתית שמאפשרת להתחיל לפעול מהר ובפשטות.

מה עושים עכשיו?

מפעילים כאשר אין רצף חינוכי או כשנדרש מענה מקומי מיידי.

איך מתחילים? – 7 צעדים

- 1 מתעדפים – מי הכי חשוב שיקבל מענה?
- 2 בודקים זמינות עם המתנדבים הרשומים
- 3 משבצים צוותים ומרחבים
- 4 פותחים קבוצות
- 5 מעדכנים הורים
- 6 מתחילים לפעול
- 7 מתאימים תוך כדי

דגשים להפעלה

ארבעה עקרונות שמלווים את ההפעלה – מסדר העדיפויות ועד התיאום בשטח.

סדר עדיפויות מומלץ

גיל הרך ← חינוך מיוחד ← יסודי צעיר ← נוער

עקרונות הפעלה

קבוצות קטנות והומוגניות. שילוב של למידה ופעילות חברתית. שאיפה לרציפות – יום ו/או שעה קבועה, מיקום חזרתי, ודמויות בוגרות קבועות.

עם מי מתאמים

עבדו בתיאום עם הגורמים הרלוונטיים – רשות מקומית, בתי ספר, צח"י ביטחון ורווחה.

עיקרון מנחה

לא מחכים לתנאים מושלמים – מתחילים ממה שיש, ומדייקים תוך כדי. עדיף להתחיל ממענה מצומצם ומדויק, ולהרחיב לפי הצורך.

איך זה נראה בפועל

הנה דוגמה של יישוב שהצליח לבנות מענה חינוכי מרשים בזמן מלחמת עזה 2023.

מקרה לדוגמה

בית ספר מושבי נוב לחירום

ועדת חינוך צח"י חינוך · צוות בי"ס מעיינות · מלחמת עזה 2023

"ואהבת לרעך כמוך"

כך תיאר צוות מושב נוב את הרוח שהנחתה אותם. הם הבינו שבתי הספר לא ייפתחו, ויצרו מסגרת יישובית מחייבת לילדי בית הספר.

הם יצרו מסגרת "כמו בית ספר" עם גבולות וחוקים ברורים, מבוגרים קבועים ומקום בטוח – כל זה באווירה נובניקית של חופש, אפשר וביחד.

מבנים שהופעלו	כוח אדם
אולפנה, ת"ת, חדר נוער, סניף, אולם ציבורי ועוד	מורים, מתנדבים, עובדי חינוך בשגרה ובני נוער
ציוד	ערכים מובילים
לוחות, שולחנות, מקרנים, מחשבים, גישה לאינטרנט	קהילתיות, חופש, ביחד, ביטחון וגמישות

מה אפשר ללמוד מכאן: לא חיכו לתנאים מושלמים – לקחו את המשאבים שכבר היו ביישוב, ובנו מהם מסגרת בטוחה ומחייבת תוך זמן קצר.

גם בשעת חירום, כל יישוב יכול

להחזיק עבור ילדיו מקום בטוח, קשר אנושי ורצף חינוכי
– מתוך הקהילה ובשבילה.

הביתה.
חוזרים לגליל

צח"י חינוך – מערך יישובי ללמידה והפגה בחירום

rachelirund@gmail.com